

سیاست‌های طراحی ورودی شهر ایرانی متأثر از ورودی مساکن قدیمی*

محمد رضا نقصان محمدی^۱، پریسا ریسمان باف^{۲*}

^۱ استادیار، دانشکده هنر و معماری دانشگاه یزد

^۲ کارشناس ارشد طراحی شهری دانشکده هنر و معماری دانشگاه یزد

تاریخ پذیرش: ۹۴/۰۲/۲۹

تاریخ دریافت: ۹۳/۱۰/۲۵

چکیده

ورود به هر مجموعه فضایی، زمانی به درستی انجام می‌شود که واردشونده بتواند پیش از ورود، دریافتی سریع از ویژگی‌های کلی فضا، آداب و رسوم و سایر ویژگی‌های فضا را کشف کند. در این میان ورودی شهر و ورودی خانه ملموس‌ترین فضاهایی هستند که عمل ورود و خروج در آن‌ها رخ می‌دهد. با تمهید ورودی برای هر فضا (خواه شهر و خواه بنا) آن فضا برای ساکنانش هویت می‌یابد و می‌تواند به عنوان بستری برای تجربه مطبوع انسانی عمل کند. ورودی شهر چون اولین نقطه مواجهه واردشونده با شهر است و نخستین تصویر ذهنی و پیش‌داوری‌های وی بر این اساس شکل می‌گیرد، اهمیت زیادی دارد. متأسفانه امروزه فضای ورودی بسیاری از شهرهای کشور با افت شدید کیفیت کالبدی و کارکردی مواجه هستند و به جای آن‌که ویتروینی برای نمایش هویت شهر باشند، سبب آسیب جدی به سیما و هویت شهرها شده‌اند. مقایسه ویژگی‌های ورودی بنا و شهر در گذشته نمایان‌گر وجوه تشابه میان آن‌هاست. به نظر می‌رسد همان اهدافی که موجب شده تا فضای ورودی بنا شکل گیرد و تکامل یابد، در شکل‌گیری فضای ورودی شهر نیز نقش داشته است. در این پژوهش که از نوع بنیادی و روش تحقیق توصیفی-تحلیلی است، سعی شده با بررسی ورودی شهر ایرانی و ورودی مساکن قدیمی و مقایسه آن‌ها، به سیاست‌هایی برای طراحی و بازطراحی این فضای فراموش شده دست یافت. هدف پژوهش استخراج سیاست‌هایی است که به طراحان کمک کند تا به جای تقلید ناآگاهانه از کالبد و شکل ظاهری دروازه، تعریفی درست از نقش ورودی در سازمان فضایی شهر داشته باشند و فضایی در خور شهر امروز و شهر ایرانی ایجاد کنند. در نهایت، تمام این سیاست‌ها در جهت معکوس نمودن فرایند افت شهری و رونق چند بعدی این بخش از شهر در غالب جداولی جمع بندی و ارائه شده‌اند تا منجر به ایجاد فضایی در خور شهر امروز و شهر ایرانی شوند.

واژگان کلیدی: ورودی شهر، ورودی مساکن قدیمی، شهر امروز، فضای شهری.

Formulation of the Principles and Policies of the Entrance Gate of Iranian City influenced by Old Houses

Mohammadreza Noghsan Mohammadi

Assistant Prof., Faculty of Arts and Architecture, Yazd University

Parisa Rismanbaf

M.A. in Urban Planning, Faculty of Arts and Architecture, Yazd University

Abstract:

Entering any spatial complex is properly done when the entering person would obtain a fast perception of general properties of the space, customs and other specifications of that space before entering. In the meantime, entrance of the house and the city are the most tangible spaces in which entry and exit take place. Preparing an entrance for each space (whether city or building), will become identified for its residents and can act as a platform for pleasant human experiences. Since the entrance of the city is the first point of exposure of the entering person and the first mental image and prejudices of him is formed on this basis, it is very important. Unfortunately, today many entrance spaces in the country are facing a sharp drop in the physical and functional quality, and rather than being a showcase for the city's identity, have caused serious damages to the cities' appearance and identity. The comparison of features of building and city entrance in the past represents the similarities of them. It seems that, the same objectives that have caused the building entrance space to be formed and evolved, have also contributed to the formation of city entrance space. In this study which is of fundamental and descriptive-analytical research method type, it has been tried to obtain the policies for the design and redesign of this forgotten space by studying the Iranian city entrance and the entrance of old houses and comparing them. The purpose of this study is to extract the policies that help the designers to have a correct definition of the role of entrance in spatial organization of the city instead of blindly imitating the physique and shape of the gate. Finally, all these policies are summarized and presented in the form of tables in order to reverse the process of urban decline and multidimensional prosperity of this part of the city so that it would lead to creating an space worthy of modern city and Iranian city.

Keywords: Entrance of city, entrance of old houses, modern city, urban space .

۱. ابلقی، علیرضا و پورجوهری، امیر حسین (۱۳۸۵)، «مبادی ورودی شهرها و تدوین اصول و معیارهای ساماندهی برای بازیابی یک فضای شهری فراموش شده»، **مجله آبادی**، سال شانزدهم، شماره ۵۳، مرکز مطالعاتی و تحقیقاتی شهرسازی و معماری.
۲. افندی‌زاده، شهریار و گلشن خواص، رضا (۱۳۸۵)، «طراحی مدل ایمنی مبادی ورودی شهرها»، **پژوهش‌نامه حمل و نقل**، سال سوم، شماره ۴.
۳. بحرینی، سیدحسین و علی‌طالب بابلی، ناهید (۱۳۸۲)، «تدوین اصول و ضوابط طراحی محیط ورودی شهر»، **مجله محیط‌شناسی**، (ویژه نامه طراحی محیط)، شماره ۳۰، سال بیست و نهم، تهران، دانشگاه تهران.
۴. پاکزاد، جهان‌شاه (۱۳۸۶)، **راهنمای طراحی فضاهای شهری در ایران**، چاپ دوم، وزارت مسکن و شهرسازی، معاونت شهرسازی و معماری، تهران.
۵. حبیبی، محسن (۱۳۷۵)، **از شار تا شهر**، انتشارات دانشگاه تهران، تهران.
۶. خادمی، مسعود و رفیعی جوزم، رضا (۱۳۷۸)، «بررسی مؤلفه‌های کیفیت محیط در فضای ورودی شهرها»، نشریه آبادی، سال نوزدهم، شماره ۲۶، صفحات ۶۱-۶۲.
۷. دوستی مطلق، پیوند (۱۳۸۸)، «بررسی تاریخچه ورودی»، **مجله آرمانشهر**، شماره ۲.
۸. رمضان جماعت، مینا و نیستانی، جواد (۱۳۸۱)، «جلوه‌های سنت و تجدد در فضاهای ورودی خانه‌های تهران دوره قاجار»، **نشریه هنرهای زیبا**، شماره ۴۴.
۹. رضایی، علی اکبر (۱۳۹۲)، **مبادی ورودی شهر، حلقه گم شده بافت شهری**، سازمان نظام مهندسی ساختمان خراسان شمالی، انتشارات اول و آخر، تهران.
۱۰. سلطان زاده، حسین (الف ۱۳۷۲)، **فضاهای ورودی در معماری سنتی ایران**، شرکت توسعه فضاهای فرهنگی، دفتر پژوهش‌های فرهنگی، تهران.
۱۱. سلطان زاده، حسین (ب ۱۳۷۲)، **فضاهای شهری در بافت‌های تاریخی ایران**، شرکت توسعه فضاهای فرهنگی، دفتر پژوهش‌های فرهنگی، تهران.
۱۲. شالین، کلود (۱۳۷۲)، **دینامیک شهری یا پویایی شهرها**، ترجمه اصغر نظریان، آستان قدس رضوی معاونت فرهنگی، مشهد.
۱۳. شعله، مهسا (۱۳۸۵)، «دروازه‌های قدیم در خاطره جمعی شهر معاصر ریشه‌یابی رشته‌های خاطره‌ای»، **نشریه هنرهای زیبا**، شماره ۲۷.
۱۴. عظیمی، نورالدین (۱۳۹۰)، **طراحی ورودی‌های اصلی شهر رشت**، گروه پژوهشی آمایش سرزمین، دانشگاه گیلان، رشت.
۱۵. کالن، گوردن (۱۳۷۷)، **گزیده منظر شهری**، ترجمه منوچهر طبیبیان، انتشارات دانشگاه تهران.
۱۶. مهندسین مشاور آرمانشهر (۱۳۸۳)، **ساماندهی ورودی‌های شهر قزوین با تکیه بر طراحی شهری ورودی**، مطالعات پایه، شهرداری قزوین.
۱۷. مهندسین مشاور، آرمانشهر (۱۳۸۷)، **ساماندهی محور مبدا ورودی غربی تهران - کرج**، سازمان مشاور فنی مهندسی شهر تهران.

18. Dixon, K. Karen and Wolf, L. Kathlee (2007), Benefits and Riscks of Urban Roadside Landscape : Finding a livable, Balanced Response, Third Urban Street Symposium, Seattle, Washington.
19. Smith, Peter, (1977), The syntax of cities, Hutchinson, London.
20. <http://www.shahreza.info/?p=3065>
21. http://www.anobanini.ir/travel/fa/esfahan/1386/03/post_35.php
22. <http://iranmemari.com/khane-burujerdiha/>
23. <http://hamshahrionline.ir/details/284165/Travel/irantraveling>
24. <http://www.arianica.com/taxonomy/term/4397/all?page=12>